

УДК 338.48(477)(082)

Россохін С.О.<sup>1</sup>, Безхлібна А.П.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> студ. гр. ГФ-113м, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя,

<sup>2</sup> канд. екон. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

## **ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Малі туристичні підприємства в Україні зазнали значних випробувань у 2022 – 2023 роках через наслідки війни, однак продемонстрували стійкість і адаптацію до нових умов. Підприємства зазнали значних втрат у прифронтових регіонах, таких як Донецька, Харківська та Херсонська області, де багато компаній змушені були закритися через небезпеку та економічні труднощі. Однак регіони на заході України, зокрема Київська та Львівська області, навпаки, показали зростання кількості нових підприємців, оскільки деякі підприємства перемістилися у відносно безпечніші місця для продовження діяльності.

Поточні виклики для малих підприємств включають дефіцит робочої сили через міграцію, порушення ланцюгів постачання та зниження внутрішнього попиту [1]. Багато компаній переорієнтувались на нові ринки та активніше шукають міжнародних партнерів. Складність доступу до кредитування залишається ще одним суттєвим бар'єром для відновлення бізнесу. Проте, багато малих туристичних підприємств в Україні намагаються забезпечувати клієнтам послуги, підтримувати зв'язки з міжнародними партнерами, а також продовжувати діяльність завдяки різним формам підтримки від держави та міжнародних організацій, зокрема Програми розвитку ООН (UNDP) та Швейцарської конфедерації.

Що стосується туристичних потоків, збільшилася кількість внутрішнього туризму, зокрема у безпечніших регіонах країни, таких як Карпати та Західна Україна. Збільшилися пропозиції короткострокових турів, екскурсій та зеленого туризму. У західних областях України спостерігалось певне відновлення туристичної діяльності вже в травні 2022 року, де показники доходів досягли 50 – 80% від рівня 2021 року (літні місяці). Підприємства змушені були адаптувати свою діяльність до комендантської години, скорочуючи тривалість

турів і уникаючи нічних переїздів. Це також вплинуло на організацію маршрутів і формати послуг, які вони пропонували.

З початку війни було запроваджено програми мікрогрантів для підтримки малих підприємств. Членство в бізнес-об'єднаннях зросло, оскільки такі структури допомагають малим підприємствам пристосовуватися до нових умов.

Багато малих підприємств перейшли на онлайн-платформи для бронювання та продажу турів. В тому числі змінилися умови надання послуг для всієї туристичної індустрії під час воєнного стану: музеї зосереджують увагу на оцифруванні фондів, ресторани та кафе фізично релокуються з тимчасово окупованих територій, залишаючи свою присутність в соціальних мережах та мережі Інтернет загалом, поширені послуги з онлайн-замовлень та онлайн-бронювань, готелі зосереджують увагу на просуванні своїх продуктів в мережі Інтернет та соц. мережах [2 – 4]. Багато підприємств туристичної індустрії брали участь у волонтерських ініціативах (організація перевезень біженців).

Таким чином, через війну туристи почали обирати більш безпечні та знайомі напрямки для подорожей, що також вплинуло на характер попиту на послуги малих туристичних підприємств. В цілому, малий туристичний бізнес в Україні зазнав значних змін у результаті війни, але завдяки гнучкості, адаптації до нових умов, та особистих вольових якостей керівників підприємства змогли відновити свою діяльність.

### **Список використаних джерел:**

1. But T. Modern tourism: global and national trends : monograph. Prague: Oktan Print. 2024. 217 p. <https://doi.org/10.46489/MTGANT-24-28>
2. Byelikova M., Bezkhlibna A., Polyezhaev Y., Zaytseva V., Pukhalska H. Information and Digital Business Security in Tourism as a Component of the Coastal Region Competitiveness. Data-Centric Business and Application: Modern Trends in Financial and Innovation Data Process. 2023, Chapter 6, Vol. 1. Lecture Notes on

Data Engineering and Communications Technologies, pp. 1–28.  
<https://doi.org/10.1007/978-3-031-54012-7>.

3. Gudz P., Gudz M., Bezkhlibna A., Zaytseva V., Brutman A. Ensuring the competitiveness of the coastal region based on the study of the impact of cluster analysis results on the development of tourism in the conditions of the regenerative ecosystem. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12. Is. 68. P. 172–183.

4. Безхлібна А. П. Стратегія розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства: монографія / колектив авторів; за заг. ред.. проф.. В. М. Зайцевої. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. С. 190–201.